

HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA ÕPILASTE ÕPPEKORRALDUSE PÕHIMÕTTED MERIVÄLJA KOOLIS

§ 1. Mõisted

(1) Haridusliku erivajadusega (edaspidi HEV) õpilane on õpilane, kelle andekus, õpiraskused, tervises seisund, puue, käitumis- ja tundeeluhäired, pikemaajaline õppest eemalviibimine või kooli õppekeele ebapiisav valdamine toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppesisus, õppeprotsessis, õppeajas, õppekoormuses, õppekeskkonnas (nagu õppevahendid, õpperuumid, suhtluskeel, tugipersonal, spetsiaalse ettevalmistusega pedagoogid), taotletavates õpitulemustes.

(2) Õpilase andekust käsitletakse haridusliku erivajadusena, kui õpilane oma kõrgete võimete tõttu omab eeldusi saavutada väljapaistvaid tulemusi ning on näidanud kas eraldi või kombineeritult eelkõige järgmisi kõrgeid võimeid: üldine intellektuaalne võimekus, akadeemiline võimekus, loominguline mõtlemine, liidrivõimed, võimed kujutavas või esituskunstis jm.

(3) Individuaalne õppekava on hariduslike erivajadustega õpilaste jaoks koostatud õppekava, milles kirjeldatakse õpilasele vajalikke tingimusi võimetekohaseks õppimiseks ja arenemiseks. Selle koostamisel kaasatakse lapsevanem ning vajaduse kohaselt aineõpetajad, tugispetsialistid.

(4) Individuaalne käitumise tugikava on haridusliku erivajadusega õpilase jaoks koostatud kirjalik kokkulepe, mis loob õpilasele tingimused käitumuslike probleemide ületamiseks ja arendab sotsiaalseid oskusi.

(5) Tugiteenus on õpiabirühma õpetaja, logopeedi, eripedagoogi, psühholoogi, sotsiaalpedagoogi ja teiste spetsialistide poolt osutatud teenus.

(6) Tugimeede on tarvitusele võetav abinõu, mida rakendatakse eesmärgiga toetada õpilasi õpitulemuste omandamisel, käituma kooli kodukorra kohaselt ja teistest lugu pidama ning ennetada turvalisust ohustavate olukordade tekkimist koolis.

§ 2. HEV õpilaste õppekorralduse põhimõtted

(1) Kaasavas hariduses on saavutussihiks individuaalne parim võimalik tulemus. HEV õpilase õppe korraldamisel lähtutakse kaasava õppe põhimõtetest, mille kohaselt üldjuhul õpib haridusliku erivajadusega õpilane tavaklassis.

(2) Õpetajat iseloomustab valmisolek võimalikult varakult märgata oma klassis hariduslike erivajadustega õpilasi. Õpetajad jälgivad õpilaste arengut ja toimetulekut koolis ning vajaduse korral kohandavad õpet õpilaste vajaduste kohaselt: selgitatakse välja õpilase individuaalsed õpivajadused, valitakse sobivad õppemeetodid ning korraldatakse vajadusel diferentseeritud õpet.

(3) Igale HEV õpilasele avab klassijuhataja õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi, mis asub elektroonilises konfidentsiaalsuse tagavas keskkonnas. Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart on aluseks individuaalse õppekava koostamisele;

(4) Kui õpilase hariduslik erivajadus tuleneb andekusest, tagatakse talle individuaalse õppekava rakendamine ning vajadusel täiendav juhendamine aineõpetajate või teiste vastava valdkonna spetsialistide poolt.

(5) Õpilasele, kelle veerandihinne on kaks veerandit järjest „puudulik” või „nõrk”, kellele on antud samaväärne sõnaline hinnang või on jäetud hinne välja panemata, koostatakse selles õppeaines individuaalne õppekava, et aidata omandada nõutavad teadmised ja oskused.

§ 3. HEV õpilastele kohaldatavad erisused

(1) Kui eesti õppekeelega põhikoolis õpib eesti keelest erineva emakeelega õpilane või välisriigist saabunud õpilane, kelle eestikeelse õppe kogemus põhikoolis on olnud lühem kui kuus õppeaastat, võib kool vanema nõusolekul eesti keele õpet korraldada „Eesti keel teise keelena” ainekava alusel.

(2) Eestis vähem kui kolm aastat elanud õpilase puhul võib vanema taotlusel loobuda B-võõrkeele õppest.

(3) HEV õpilaste õppe toetamiseks võib kasutada tunnijaotusplaanis toodud lisatundide ressursi.

§ 4. Õpetajad ja tugispetsialistid

(1) Klassiõpetaja / aineõpetaja

Õpilase probleemide esmane märkaja on klassiõpetaja või aineõpetaja. Klassiõpetaja avab õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi.

Õpetaja kasutab tundides õpilase eripärast lähtuvalt individuaalset juhendamist ja sobivat õppevara. Väljaspool tundi lisanduvad vajadusel konsultatsioonitunnid, järeleaitamisetunnid ja töö pikapäevarühmas. Klassiõpetaja teavitab vanemat probleemsest valdkonnast, nõustab ja juhendab.

Õpetaja analüüsib õpilasele osutatud õpiabi ning annab hinnangu valitud meetodite tulemuslikkusele. Vajadusel kaasab tugispetsialiste, et kohaldada tõhusamat õpiabi tunnis või tunniväliselt. Klassiõpetaja osaleb koos tugispetsialistide ja HEV õpilase õppe koordineerijaga õpilasele sobiva tugimeetme väljatöötamisel, informeerib lapsevanemat.

(2) Haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija

HEV õpilase õppe koordineerija ülesandeks on haridusliku erivajadusega õpilase õppe ja arengu toetamiseks vajaliku koostöö korraldamine tugispetsialistide, andekate õpilaste juhendajate ja õpetajate vahel. HEV õpilase õppe koordineerija korraldab kooli tugigrupi tegevust.

HEV õpilase õppe koordineerija toetab õpetajat töös haridusliku erivajadusega õpilastega, korraldab koostööd tugisüsteemi spetsialistide vahel koolis ja kooli väliselt, määrab koostöös spetsialistidega sobiva õpiabivormi ning hindab õpiabi tõhusust, suunab õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi täitmist, teeb ettepanekuid õpetajale, lapsevanemale, direktorile edaspidiseks pedagoogiliseks tööks, koolis pakutavate õpilase arengut toetavate meetmete rakendamiseks või täiendavate uuringute läbiviimiseks, tehes selleks koostööd õpetajate ja tugispetsialistidega.

(3) Logopeed

Logopeed pöörab tähelepanu lugemisoskuse (nii funktsionaalse kui ka vilumuse) parandamisele ning õigekirjaoskuse korrigeerimisele läbi eesti keele õpetamise erimetoodika.

Logopeed osaleb erivajaduste väljaselgitamisel, logopeedilise abi planeerimisel ning korraldamisel. Ta teeb koostööd õpetaja ja lapsevanemaga, et leida parimad võimalused lugemis-, kirjutamis- ja kõneraskustega õpilaste õpetamisel. Logopeed osaleb õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi täitmisel, tugigrupi koosolekutel, vajadusel õpilase individuaalse õppekava koostamisel ja rakendamisel. Logopeed koostab ühise töökava logopeedilist abi saavatele õpilastele.

(4) Õpiabirühma õpetaja

Õpiabirühma õpetaja on logopeed, eripedagoog või vastava lisaettevalmistuse saanud õpetaja.

Õpiabirühma õpetaja selgitab koos õpetajatega välja õpiabi vajavad õpilased, kes vaatamata klassiõpetaja abile ei suuda täita õppekava nõudeid või vajavad õpioskuste ja harjumuste kujundamiseks toetavat õppekorraldust. Kujundab püsivate õpiraskustega lastel õpioskusi ja teadmisi läbi erimetoodiliste võtete.

Õpiabirühma õpetaja osaleb õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi täitmisel, tugigrupi koosolekutel, õpilase individuaalse õppekava koostamisel ja rakendamisel. Õpiabirühma õpetaja koostab õpiabitundideks ühise individuaalse ainekava lähtudes vastava klassi klassi- või aineõpetaja töökavast. Õpiabirühma õpetaja nõustab vajadusel õpetajaid ja lapsevanemaid.

(5) Koostöö õppenõustamiskeskuse spetsialistidega

Lähtuvalt eesmärkidest suunatakse õpilane koos vanemaga spetsialisti (psühholoog, eripedagoog, sotsiaalpedagoog) vastuvõtule. Nõustamisteenust kasutatakse ka õpetajate ja kooli tugispetsialistide abistamiseks.

(6) Nõustamiskomisjoni suunamine

Õpilase püsiva õpiedutuse puhul ning juhul, kui õpiabi/logopeediline abi või individuaalne õppekava ei ole andnud soovitud tulemusi, suunatakse õpilane nõustamiskomisjoni. Lapsevanem annab nõusoleku lapse täiendavaks pedagoogilis-psühholoogiliseks uuringuks ning osaleb lapsega uuringutel.

§ 5. HEV õpilastele rakendatavad tugimeetmed

(1) Direktori otsusel rakendatakse järgmisi tugimeetmed:

- 1) arenguvestluse läbiviimine;
- 2) individuaalse õppekava rakendamine;
- 3) õpilase vastuvõtmine pikapäevarühma;
- 4) soovitus õpilase vastuvõtmiseks kooli juures tegutsevasse huvi- või aineringi;
- 5) õpilase vastuvõtmine õpiabirühma eripedagoogilise või logopeedilise abi osutamiseks;
- 6) tugispetsialisti teenuse osutamine väljaspool kooli.

(2) Tugimeetmed nõustamiskomisjoni soovitusel ja vanema nõusolekul on:

- 1) õpilase üleviimine põhiharidust omandavate õpilaste väikeklassi;
- 2) õppe korraldamine põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava järgi;

- 3) põhikooli riiklikus õppekavas ettenähtud õpitulemuste asendamine või vähendamine või kohustusliku õppeaine õppimisest vabastamine;
- 4) terviseseisundist tuleneva koduõppe rakendamine

(3) Vajaduse korral saavad õpilased osa järgmistest tugimeetmetest:

- 1) vanema soovil koduõppe rakendamine;
- 2) andekate õpilaste toetamine;
- 3) konsultatsioonid väljaspool õppetunde;
- 4) meditsiiniline abi.

(4) Koostöö väljaspool kooli toimub järgmiste komisjonide ja koostööpartneritega:

- 1) alaealiste ja laste nõustamiskomisjon;
- 2) kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajad ja lastekaitsetöötajad;
- 3) noorsoopolitsei;
- 4) perearstid, psühholoogid, psühhiaatrid;
- 5) õppenõustamiskeskused, tugikeskused, rehabilitatsioonikeskused,
- 6) huvialakoolid ja noortekeskused;
- 7) MTÜ – d ja erinevad projektid.

5.1 Direktori otsusel rakendatavad tugimeetmed

(1) Arenguvestluse läbiviimine

Õpilase arengu toetamiseks korraldab klassijuhataja õpilase ja ta vanematega vähemalt üks kord õppeaasta jooksul kõigile osapooltele sobival ajal arenguveestluse lähtuvalt kooli arenguveestluse korraldamise korrast. Arenguvestluse põhjal lepitakse kokku edasises õppes ja arengu eesmärkides.

(2) Individaalse õppekava rakendamine

Kool võib teha õpilast õpetades muudatusi või kohandusi õppeajas, õppesisus, õppeprotsessis ja õppekeskkonnas. Kui muudatuste või kohandustega kaasneb nädalakoormuse või õppe intensiivsuse oluline kasv või kahanemine võrreldes kooli õppekavaga või riiklikes õppekavades sätestatud õpitulemuste vähendamine või asendamine, koostatakse õpilasele riiklikes õppekavades sätestatud tingimustel individuaalne õppekava.

Kui haridusliku erivajadusega õpilasele koostatud individuaalse õppekavaga nähakse ette riiklikus õppekavas sätestatud õpitulemuste vähendamine või asendamine või kohustusliku õppeaine õppimisest vabastamine, rakendatakse individuaalset õppekava nõustamiskomisjoni soovitusel.

Individaalse õppekava taotluse esitab direktorile haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija või lapsevanem. Individaalse õppekava koostamisel kaasatakse õpilase vanem ning vajaduse kohaselt õpetajaid ja tugispetsialiste. Individaalse õppekava rakendamise otsuse kinnitab direktor käskkirjaga.

(3) Õpilase vastuvõtmine pikapäevarühma

Pikapäevarühma võetakse õpilane vanema avalduse alusel. Pikapäevarühmas korraldatava õppekavavälise tegevusena pakutakse õpilasele järelevalvet ning pedagoogilist juhendamist ja suunamist õppes vaba aja sisustamisel, koduste õpiülesannete täitmisel, huvitegevuses ning huvide arendamisel. Pikapäevarühma töökorralduse ja päevakava kehtestab kooli direktor.

(4) Õpilase vastuvõtmine kooli juures tegutsevasse huvi- või aineringi

Huvitegevuse eesmärgiks on välja selgitada kõrgendatud võimete ja huvidega õpilased ning võimaldada neil tegeleda huvialadega vabal ajal. Aineringid toetavad koolis õppeprotsessi ja ennetavad õpilaste õpi- ja käitumisprobleeme ning aitavad andekatel õpilastel tegeleda süvendatult huvipakkuva ainevaldkonnaga. Ainealaste ringitundide maht ja tegevuse ajakava lepitakse kokku juhendajatega septembri esimeste nädalate jooksul, ringide töö algab võimalusel septembris või oktoobris. Koolis toimuva huvitegevuse info ja ringide töötamise graafikud on kooli veebilehel.

(5) Õpilase vastuvõtmine õpiabirühma

Õpiabirühma võetakse vastu ajutiste ainealaste õpiraskustega ja väljakujunemata õpioskustega ning logopeediliste probleemidega õpilane, kes vaatamata klassi- ja aineõpetajate abile ja nõustamisele ei suuda täita põhikooli riikliku õppekava nõudeid või kes vajab õpioskuste ja –harjumuste kujundamiseks toetavat õppekorraldust.

Õpilane võetakse õpiabirühma vastu individuaalse arengu jälgimise kaardi alusel haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija ettepanekul ja kooli direktori otsusel.

Õpiabirühma tunnid toimuvad vastava ainetunni ajal, milles õpilasel täheldatakse raskusi, vajadusel viiakse tunde läbi ka enne või pärast õppetunde.

Õpiabitundides viiakse läbi järgmisi tegevusi:

- 1) korrigeeritakse kõnepuudeid ja arendatakse suulist ja kirjalikku kõnet;
- 2) arendatakse kognitiivseid oskusi;
- 3) kujundatakse ja arendatakse eripedagoogiliste võtete abil õpioskusi ja õpivõimusi.

Õpiabirühma võib moodustada erinevate klasside õpilastest.

5.2 Tugimeetmed nõustamiskomisjoni soovitusel ja vanema nõusolekul on:

(1) Lihtsustatud õppe rakendamine

Lihtsustatud õppel oleva õpilase õppetöö toimub põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava alusel lihtsustatud õppe tasemel. Kool tagab õpilastele eripedagoogilise õppemetoodika rakendamise ja jõukohase õppevara kasutamise. Kõikidele lihtsustatud õppel olevatele õpilastele koostatakse individuaalne õppekava.

(2) Õpilase üleviimine põhiharidust omandavate õpilaste väikeklassi

Väikeklassi võetakse vastu või viiakse üle õpilane, kelle erivajadus on tingitud:

- 1) aktiivsus- ja tähelepanuhäirest või
- 2) autismi spektri häirest või
- 3) sõltuvushäirest, mis on tingitud alkoholi, narkootilise, toksilise või psühhotropse aine sõltuvusprobleemidest või
- 4) muust psüühilisest seisundist tulenevast vajadusest, mis takistavad õppimist suurema arvuga õpilastega klassis.

Õpetamisel kasutatakse erivajaduse spetsiifikast tulenevat eripedagoogilist õppemetoodikat.

5.3. Vajaduse korral rakendatakse järgmisi tugimeetmeid:

(1) Vanema soovil koduõppe rakendamine

Põhiharidust omandavat õpilast võib õpetada vanema taotlusel koduõppes. Õpilasele koduõppe rakendamiseks esitab vanem kooli direktorile kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis taotluse hiljemalt 20. augustiks, kui koduõpet soovitakse rakendada alates õppeaasta algusest, ning hiljemalt 20. detsembriks, kui koduõpet soovitakse rakendada alates II poolaasta algusest. Taotluses tuleb

näidata vanema soovil koduõppele viimise põhjused ja andmed isiku kohta, kes hakkab last õpetama. Õpilasele vanema taotlusel koduõppe rakendamise otsus tehakse üldjuhul õppeaasta või poolaasta alguses. Otsuse vanema taotlusel koduõppe rakendamise kohta teeb kooli õppenõukogu.

Koduõpet vanema taotlusel korraldab ja finantseerib vanem, kes vastutab ka õpitulemuste saavutamise eest. Kool võimaldab õpilasel kasutada tasuta vähemalt kooli õppekava läbimiseks vajalikke õpikuid, tööraamatuid, töövihikuid ja töölehti. Vanema taotlusel koduõppel õppivale õpilasele koostab koduõpet läbiviiv isik koostöös kooliga kooli õppekavast lähtudes individuaalse õppekava.

Individuaalses õppekavas määratakse kindlaks õpetajad, kes kooli poolt kontrollivad õpitulemuste omandamist. Vanema taotlusel koduõppel õppiva õpilase hindamise korraldus määratakse individuaalses õppekavas, arvestades seejuures riiklikus õppekavas hindamisele sätestatud nõudeid. Kool kontrollib vähemalt üks kord poolaastas individuaalses õppekavas sätestatud õpitulemuste omandamist. Koduõpet läbiviiv isik võib viibida õpilase õpitulemuste hindamise juures. Õpilase kokkuvõtvad hinded kantakse klassipäevikusse.

Koolil on õigus katkestada õppenõukogu otsusega koduõpe, kui kooli poolt õpitulemuste omandamise kontrolli käigus ilmneb, et õpilasel on individuaalse õppekavaga määratletud õpitulemused suures mahus saavutamata.

Põhiharidust omandavat õpilast, kes ajutiselt omandab välisriigi õppeasutuses sama taseme haridust, ei arvata nominaalse õppeaja jooksul kooli õpilaste nimekirjast välja, kui talle rakendatakse välisriigis õppimise ajal vanema taotlusel koduõpet.

(2) Andekate õpilaste toetamine

Õpilase andekust käsitletakse haridusliku erivajadusena, kui õpilane oma kõrgete võimete tõttu omab eeldusi saavutada väljapaistvaid tulemusi ning on näidanud kas eraldi või kombineeritult eelkõige järgmisi kõrgeid võimeid: üldine intellektuaalne võimekus, akadeemiline võimekus, loominguiline mõtlemine, liidrivõimed, võimed kujutavas või esituskunstis, psühhomotoorne võimekus. Andekate õpilaste väljaselgitamisel lähtutakse ka litsentsitud spetsialistide poolt läbiviidud standardiseeritud testide tulemustest, väga heade tulemuste saavutamisest üleriigilistel või rahvusvahelistel aineolümpiaadidel, konkurssidel või võistlustel ning valdkonna ekspertide hinnangutest.

Töös andeka õpilasega korrastab õpetaja regulaarselt õppekavas määratletud tegevusi nii, et andekad õpilased saaksid töötada tempos ja tasemel, mis vastab nende võimetele, julgustavad õpilasi silma paistma, olema loovad ja tootlikud. Andekale õpilasele koostatakse tema arengu toetamiseks individuaalne õppekava ning rakendatakse täiendavat juhendamist aineõpetaja poolt või teiste vastava valdkonna spetsialistide poolt. Andekat õpilast innustab aineõpetaja osalema olümpiaadidel, ainevõistlustel, ainealastes huviringides, projektitöodes, huvikoolis.

Koolis toimub süvendatud õpe matemaatikas 5.-6. klassis ning inglise keeles alates 2. klassist.

(3) Konsultatsioonid ja järeleaitamise tunnid väljaspool õppetunde

Kool tagab õpilasele, kellel tekib ajutine mahajäämus eeldatavate õpitulemuste saavutamisel, täiendava pedagoogilise juhendamise väljaspool õppetunde. Konsultatsioonide ja järeleaitamise tundide toimumise ajad on üleval kooli kodulehel. Järelevastamise ja järeltööde sooritamise kord on sätestatud kooli õppekava hindamise korralduses.

§ 6. Tugimeetmete rakendamine ja tulemuslikkuse hindamine

(1) Meetme rakendamise perioodil jälgivad õpilasega tegelevad õpetajad ja tugispetsialistid õpilase arengut ja toimetulekut.

(2) Meetmete rakendamise tulemuslikkuse hindamiseks kirjeldavad kõik meetme rakendamisel osalenud õpetajad ja tugispetsialistid vähemalt üks kord õppeaastas meetme rakendamise lõpul õpilase arengut ja toimetulekut ning esitavad omapoolsed soovitusel.

(3) Meetmete rakendamise perioodi lõpul hindab haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega meetme tulemuslikkust ning teeb ettepanekud vanemale ja vajaduse korral kooli direktorile edasisteks tegevusteks: meetme rakendamise lõpetamiseks; meetme rakendamise jätkamiseks samal või tõhustatud viisil; meetme vahetamiseks või muu meetme lisamiseks; täiendavate uuringute teostamiseks, eriarsti, erispetsialisti või nõustamiskomisjoni poole pöördumise soovitamiseks.

(4) Meetme tulemuslikkusest teavitatakse ka lapsevanemat.